

LIMBURG

7de Limburgs

ARBEIDSMARKTRAPPORT

De Limburgse arbeidsmarkt eind 2020

*Tewerkstelling ging voorbij 12 maanden vaker achteruit dan vooruit
in Limburgse bedrijven*

*Sterke jobgroei zal komend jaar nog niet herstellen
Nauwelijks minder economische werkloosheid, verdere daling interim*

*Arbeidsmarktkrapte daalt, maar blijft wezenlijk
Nog altijd heeft 1 op 2 bedrijven vacatures openstaan*

Veel meer ziekteverzuim sinds corona

*Bijna 1 op 2 ziet meer telewerk als een blijver
Bedrijven besteden extra aandacht aan bedrijfscultuur, samenhang en
betrokkenheid van hun werknemers*

VRIJDAG 30 OKTOBER 2020

7de Limburgs ARBEIDSMARKTRAPPORT

CONCLUSIES

- **Voor het eerst in zeven jaar ging het personeelsbestand van de Limburgse bedrijven er de voorbije 12 maanden meer op achteruit dan vooruit**
 - In 20% steeg de tewerkstelling, in 28% daalde het personeelsaantal
 - Jobgroeisaldo = saldo % bedrijven met meer personeel minus % met minder personeel = -8%
 - veel lager dan 1 jaar geleden (+22%)
 - veel lager dan 1 jaar geleden *verwacht* (+19%).
 - Er werden dus globaal **géén bijkomende jobs gecreëerd**
 - Bouw en groothandel creëerden wel nog heel wat bijkomende jobs
- **De komende 12 maanden zal de sterke jobgroei van de voorbije jaren in de Limburgse bedrijven nog niet herstellen**
 - 21% van verwacht een stijging van de tewerkstelling, 20% verwacht een daling
 - Verwacht jobgroeisaldo = saldo % bedrijven met verwachte stijging personeel minus % verwachte daling = +1%
 - veel lager dan de verwachting 1 jaar geleden (+19%)
 - beter dan de voorbije 12 maanden (-8%).
 - De **verwachte jobgroei is dus minimaal maar wel positief**
 - Productiebedrijven en detailhandel verwachten als enige wel een duidelijke daling van de tewerkstelling i.t.t. de groothandel
 - Grotere bedrijven zien tewerkstelling licht toenemen, kleinere verwachten eerder lichte daling.
- **Toch heeft 1 op 2 bedrijven nog altijd vacatures openstaan**
 - Gemiddeld staan er per bedrijf bijna 2 vacatures open
 - Dat is wel 40% minder dan een jaar geleden (3,2 jobs)
 - 1 op 5 bedrijven zoekt 3 of meer nieuwe medewerkers
 - Bij bedrijven die personeelsgroei verwachten heeft slechts 1 op 5 momenteel géén vacature
- **Arbeidsmarktkrapte daalt, maar blijft wezenlijk**
 - Nog altijd 61% van bedrijven ondervindt moeilijkheden om vacatures ingevuld te krijgen, vorig jaar was dit nog 79%
 - Vooral in de bouwsector (84%), bij bedrijven die personeelsgroei verwachten (81%) en bij grotere KMO's (69%) is de arbeidskrapte allerm minst verdwenen
 - Voor het eerst verwachten iets meer bedrijven (21%) dat de zoektocht naar personeel het komende jaar eerder makkelijker wordt dan moeilijker (15%)

- Limburgse bedrijven verwachten de komende 12 maanden nog minder beroep te doen op uitzendkrachten.
- Coronacrisis zorgt voor meer dan een verdubbeling van de toepassing van economische of tijdelijke werkloosheid in vergelijking met een jaar geleden
 - 2 op 3 bedrijven deden er de voorbije 12 maanden beroep op (vorig jaar 30%)
 - Komende 12 maanden verwachten bedrijven geen wezenlijke vermindering: slechts 24% van de bedrijven voorziet een daling versus 16% een stijging.
 - 72% noemt de sinds corona ingevoerde versoepelde vorm van tijdelijke werkloosheid van levensbelang voor hun bedrijf en dringt aan op een verlenging ervan voor 2021
- Het gebruik van tijdelijke contracten (van bepaalde duur) zal in de komende 12 maanden in beperkte mate verder dalen
- Duidelijke meerderheid aan bedrijven rapporteert sinds corona een stijging van het ziekteverzuim
 - In 28% van de bedrijven was tussen maart en september - dus nog voor de huidige tweede golf met veelvuldige uitval van personeel door verplichte quarantaines - meer ziekteverzuim, in 13% minder (per saldo +16%)
 - In bouw en groothandel loopt dit saldo op tot +24%
- Bijna 1 op 2 ondernemers is overtuigd dat er na corona structureel meer getelewerkt zal worden in zijn of haar bedrijf
- 7 op 10 stelt in meer of mindere mate nu extra te investeren in bedrijfscultuur, samenhang en betrokkenheid van hun werknemers
- Voornaamste ervaren hinderpalen voor meer jobbehoud of jobgroei:
 1. Marktomstandigheden
 2. Te hoge loonkosten
 3. Te dure ontslagkosten
 4. Overreglementering
 5. Starre houding inzake flexibiliteit
- Belangrijkste naar voor geschoven recepten voor meer jobbehoud of jobgroei:
 - Op vlak van hervorming arbeidsrecht:
 1. Flexibilisering van de arbeidstijd
 2. NIEUW: behoud van een eenvoudige procedure tijdelijke werkloosheid
 3. Inperking van de ontslagkosten
 4. Verregaande administratieve vereenvoudiging
 5. Goedkopere overuren

6. Beperking van tijdskrediet en de vele andere verlofsystemen
7. Makkelijker onderling uitwisselen van personeel tussen bedrijven

- Op vlak van loonvorming:
 1. Lagere werknemersbijdragen (bruto/nettoverhouding)
 2. Algemene verlaging patronale bijdragen
 3. Prestatiegericht verlonen meer mogelijk maken
 4. Afschaffing/hervorming van de automatische loonindexering
 5. Verlaging werkgeversbijdragen op lage en middenlonen

7de Limburgs ARBEIDSMARKTRAPPORT

INHOUDSTAFEL

1. VRAAG NAAR ARBEID

- 1.1. De arbeidsmarktvraag in de VOORBIJE 12 maanden
- 1.2. De arbeidsmarktvraag in de KOMENDE 12 maanden
- 1.3. Openstaande vacatures
- 1.4. Interimarbeid
- 1.5. Economische/tijdelijke werkloosheid + stellingen
- 1.6. Tijdelijke contracten (bepaalde duur)

2. ARBEIDSMARKTKRAPTE

- 2.1. Duidelijke daling, maar...
- 2.2. Evolutie voorbij 12 maanden
- 2.3. Verwachte evolutie

3. ZIEKTEVERZUIM (sinds corona)

4. TELEWERK (+ stellingen)

5. HINDERPALEN voor JOBBEHOUD/GROEI

6. RECEPTEN voor meer JOBBEHOUD/GROEI

- 6.1. Op het vlak van hervorming arbeidsmarkt
- 6.2. Op het vlak van loonvorming

Dit rapport is gebaseerd op de resultaten van een bevraging door VKW Limburg en UNIZO Limburg uitgevoerd eind september 2020. De verwerking in dit rapport houdt rekening met de volledige antwoorden van 459 Limburgse ondernemers en bedrijfsleiders.

7de Limburgs ARBEIDSMARKTRAPPORT

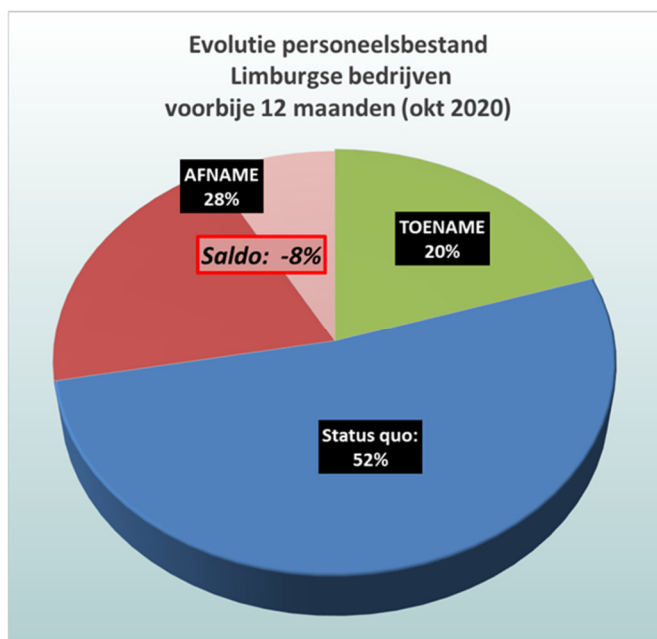
ANALYSE

1. VRAAG NAAR ARBEID

1.1. De arbeidsmarktvraag in de VOORBIJE 12 maanden

Voor het eerst in zeven jaar dat VKW Limburg en UNIZO Limburg dit arbeidsmarktrapport opstellen, creëerden de Limburgse bedrijven in de **VOORBIJE 12 MAANDEN** geen bijkomende jobs. Integendeel, het personeelsbestand van de Limburgse bedrijven ging er vaker op achteruit dan vooruit. Hoewel nog altijd een op vijf bedrijven een toename van het personeelsaantal kende, rapporteert bijna een op drie een daling van de tewerkstelling. De coronacrisis zorgt er voor dat we voor het eerst een negatief jobsgroeisaldo optekenen.

- Het aantal bedrijven dat groeide in personeel daalde fors: van 38% een jaar geleden naar 20% nu. Het aantal bedrijven met minder personeel steeg daarentegen van 16% naar 28%.

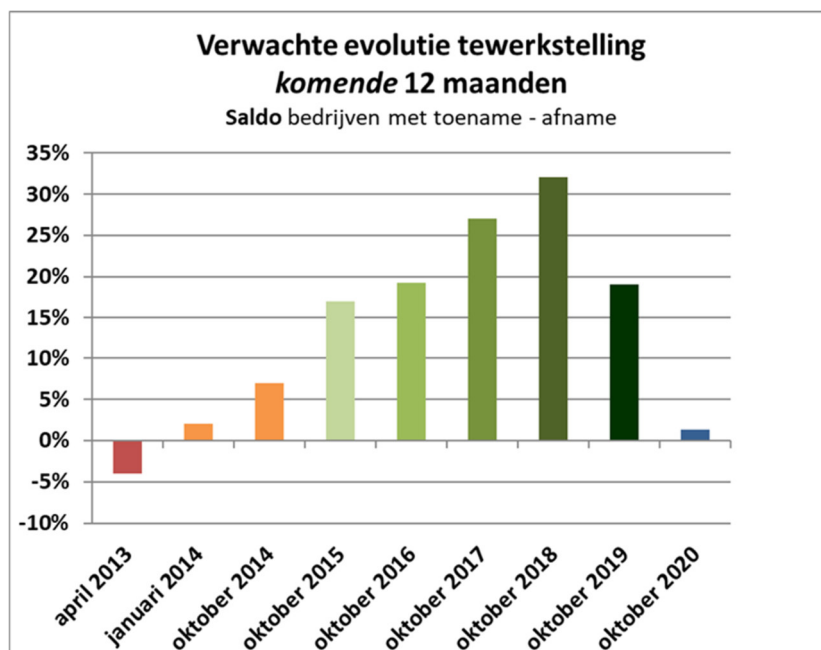
- Per saldo betekent dit voor het eerst een negatief jobsgroeisaldo van -8%. Vorig jaar bedroeg het jobsgroeisaldo nog +22%.
- Het **overwicht** verschuift daarmee naar de bedrijven met personeelsafname: er waren **8 procentpunt méér bedrijven met afname dan bedrijven met toename van de tewerkstelling**.
- De evolutie van de tewerkstelling ligt daarmee ook **veel lager dan** wat de Limburgse bedrijven **12 maanden geleden** hadden **verwacht**, toen een jobsgroeisaldo van +19% in het vooruitzicht werd gesteld.
- Opvallend: het jobsgroeisaldo daalt in **alle sectoren**, maar **blijft ruim positief in de bouw (+13%) en de groothandel**, die met +22% zelfs **even goed** scoort als de **verwachting** vorig jaar. Bouw en groothandel creëerden de voorbije 12 maanden dus wel nog extra jobs.
- De **detailhandel** gaat daarentegen **in het rood** met een jobsgroeisaldo van -13%.

- In **dienstensector** zien we de **grootste daling** van het **jobgroeisaldo**: van +32% vorig jaar naar -14%.
- De **productiebedrijven** gaan het **diepst** met een jobgroeisaldo van -23%. 2 op 5 productiebedrijven zagen het personeelsaantal achteruitlopen. Toch kende ook 18% een tewerkstellingsgroei.
- Vorig jaar nog koploper in positieve zin met +42%, kennen de bedrijven met **50 tot 99 werknemers** nu **veruit het meest negatieve jobgroeisaldo**: -39%. Een verschil van niet minder dan -78 procentpunt. De helft van deze bedrijven zag het personeelsaantal verminderen.
- Enkel de **grootste bedrijven** (+250 wn.) komen met een negatief jobgroeisaldo van -17% enigszins in de buurt.
- In de overige categorieën blijft het negatief jobgroeisaldo veel beperkter. De bedrijven met **5 tot 9 werknemers** weten als **enige** zelfs hun **jobgroeisaldo positief** te houden met +3%.

1.2. De arbeidsmarktvraag in de KOMENDE 12 maanden

Ondanks alles blijven de Limburgse bedrijven positief en **verwachten** zij globaal over de **KOMENDE 12 MAANDEN** **géén verdere daling** van de tewerkstelling. De **sterke jobgroei** die de voorbije jaren stevast uit de vooruitzichten bleek, **zal het komende jaar zeker nog niet hernemen**. Toch verwacht **een op vijf** bedrijven binnen een jaar **meer personeel** tewerk te stellen.

- *Kleine kanttekening is dat we moeten opmerken dat het hier uiteraard gaat om een momentopname en dat deze meting dateert van eind september.*
- **Een op vijf bedrijven, 21%** om precies te zijn, verwacht het komende jaar een **toename van het personeelsaantal**, daar waar dit er vorig jaar nog 31% waren. **Nauwelijks minder bedrijven (20%)** verwachten daarentegen een **afname van hun tewerkstelling**.
- Het **verwachte jobgroeisaldo** voor de komende 12 maanden helt daarmee **heel licht in positieve richting** over en bedraagt **+1%**. Hoe miniem ook, er zijn dus **nog altijd meer Limburgse bedrijven**

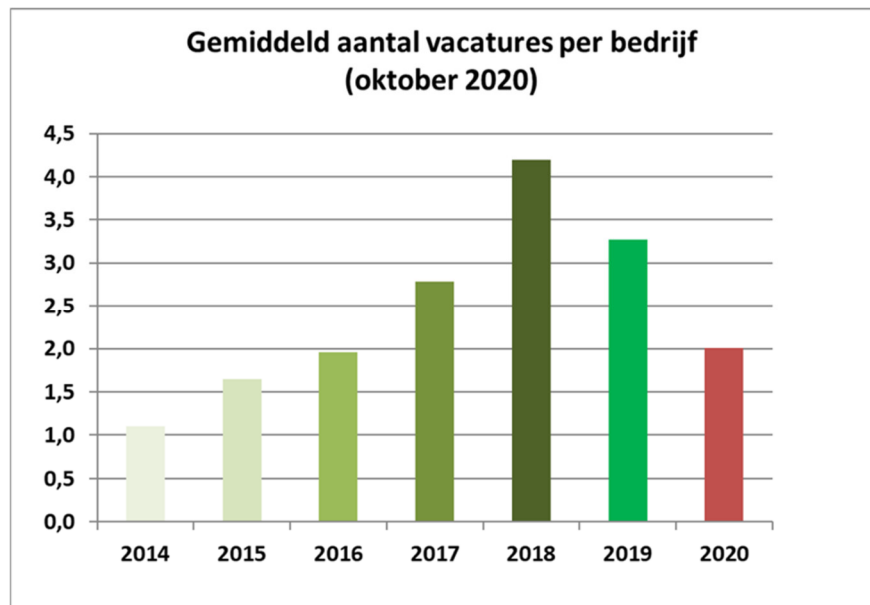
die een tewerkstellingsgroei in het vooruitzicht stellen, dan bedrijven die een tewerkstellingsafname voorspellen.

- Hoewel dit een duidelijke **verbetering** betekent t.o.v. het **negatieve jobgroeisaldo van de voorbije 12 maanden** (-8%), is niettemin het een **forse klap in vergelijking met de verwachtingen van een jaar geleden** (+19%), die toen al - nog voor er van corona enige sprake was – voor het eerst in zes jaar duidelijk achteruitliepen.
- De **sterke jobgroei** die we de voorbije jaren kenden is dus **volledig tot stilstand gekomen** en het **ziet er niet naar uit die in de komende 12 maanden zal hernemen**.
- Die **daling** van het verwachte jobgroeisaldo t.o.v. vorig jaar doet zich **in alle sectoren** voor, met **uitzondering van de groothandel**. Met **+22%** verwachten zij dat de tewerkstellingsgroei zich in hun sector zal **handhaven op hetzelfde niveau** als de voorbije 12 maanden én als de verwachtingen van een jaar geleden. Veruit het hoogste cijfer van alle sectoren, maar voor de groothandel is dit wel het laagste niveau sinds 2014.
- **Slechts twee van de vijf sectoren** vertonen een **negatieve verwachting**. Bij de **productiebedrijven** is die het **grootst** met een verwacht jobgroeisaldo van -10%. **3 op 10** maakbedrijven zal over 12 maanden **minder personeel** hebben, 2 op 10 denkt desondanks te groeien. Ook de **detailhandel** kent met -6% een **negatief verwacht groeisaldo**.
- De **tewerkstellingsgroei** blijft het komende jaar **licht negatief bij de kleinere bedrijven** waar het jobgroeisaldo schommelt tussen -2% en -4%. **Uitzondering** is de categorie **5-9 werknemers** die met +13% zelfs het **meest positief** is. Bij de **grotere bedrijven** wordt wel een **lichte tewerkstellingsgroei** verwacht, met jobgroeisaldi die schommelen tussen de +2 en de +8%.

1.3. Openstaande vacatures

Door de stilgevallen tewerkstellingsgroei, daalt ook het **aantal Limburgse bedrijven dat VACATURES heeft OPENSTAAN**. Toch heeft nog altijd **1 op 2** vandaag **één of meerdere vacatures**. Wel daalt het **gemiddeld aantal vacatures per bedrijf met 40%**.

- **Gemiddeld** staan er per bedrijf **2 vacatures** open. Dat is **fors minder** dan de 3,2 van **vorig jaar**, hetgeen toen al een belangrijke daling betekende, de eerste in zes jaar.

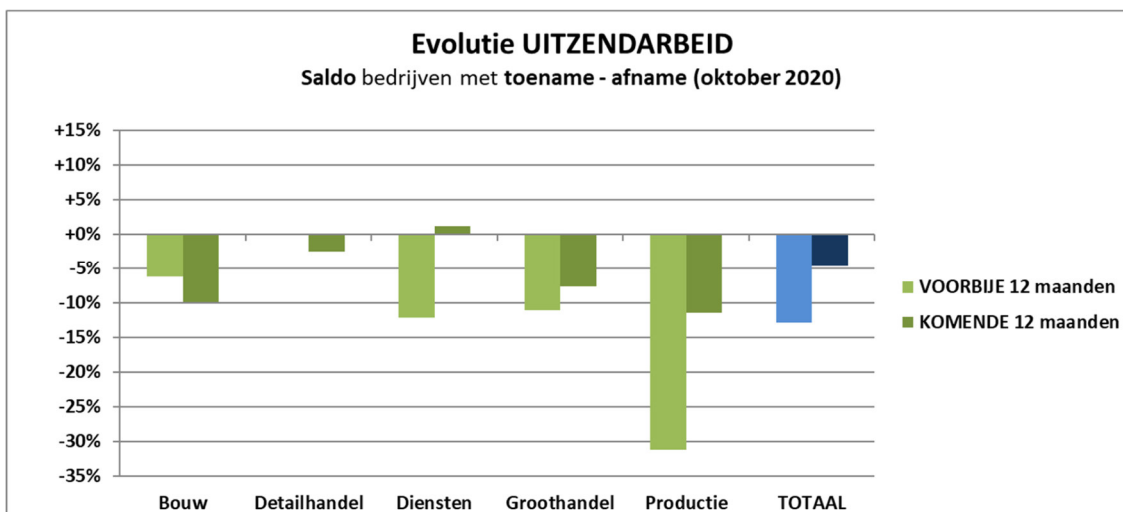

- **Op de groothandel na, daalt** het aantal bedrijven met **minstens één vacature** in **alle sectoren** wezenlijk. In de **detailhandel** heeft **slechts 1 op 3** bedrijven een openstaande job. Bij de **productiebedrijven** is dit het **hoogst** met 2 op 3 bedrijven.
- Het aantal bedrijven met vacatures daalt ook duidelijk **over alle groottes heen**. De **grootste daling** doet zich voor bij de **kleinste bedrijven**, waar nog minder 1 op 5 bedrijven (18%) een vacature heeft (vorig jaar: 37%). Bij de **grote bedrijven** heeft **een op vijf** momenteel **géén vacatures**, terwijl dit vorig jaar in deze categorie amper voorkwam.
- Slechts **1 op 3 Limburgse bedrijven** heeft **2 of meer** vacatures open staan (vorig jaar meer dan de helft). **Nog 2 op 10** zoekt kandidaten om **3 of meer jobs** in te vullen (vorig jaar 3 op 10).
- Bij **(groei)bedrijven daarentegen**, zij die voor de komende 12 maanden personeelsgroei verwachten, heeft **slechts 19%** op dit moment **géén vacatures** openstaan.

1.4. Interimarbeid

Net als vorig jaar peilden we ook naar de inzet van **INTERIMARBEID**. Met een negatief **uitzendgroeisaldo** van **-13%** werden de **afgelopen 12 maanden** behoorlijk minder uitzendkrachten ingezet. De **vooruitzichten** wijzen op een **verdere achteruitgang**, al tekent die zich met een **verwacht** uitzendgroeisaldo van **-5%** minder uitgesproken af.

- De **voorbije 12 maanden** deden nog **45%** van de ondervraagde bedrijven **beroep op uitzendarbeid**. Vorig jaar was dit nog 55%.
- Bij de **productiebedrijven** en **groothandel** ligt dit het **hoogst** met 82% en 74%, wat zelfs **iets hoger** is dan het voorgaande jaar. In de **bouw** werd interimarbeid met 35% daarentegen heel wat **minder vaak** toegepast. Ook in de **detailhandel** en **dienstensector** ging de inzet van interimarbeid **achteruit** en is de **toepassingsgraad** het **laagst** met respectievelijk 32% en 30%.
- **Vanaf 20 werknemers** werkt **3 op 5 bedrijven of meer** met uitzendkrachten. Vanaf 100 werknemers is dat 4 op 5 bedrijven.
- Een negatief uitzendgroeisaldo van -13% betekent dat het **aantal bedrijven** dat de **voorbije 12 maanden** minder beroep deden op interimarbeid, **13 procentpunt hoger** ligt dan de bedrijven die meer uitzendkrachten inschakelden. Slechts 8% rapporteert een stijging, 21% een daling.

- De grootste daling van interimcontracten tekenen we op in de productiesector met een uitzendgroeisaldo van -31%. 44% dat minder beroep op uitzendkrachten en slechts 13% méér. Enkel in de detailhandel bleef het gebruik de voorbije 12 maanden **status quo**.
- Een **kwart** van de **productie- en groothandelsbedrijven** wil de komende 12 maanden nog **minder uitzendkrachten** inschakelen, terwijl ongeveer 15% dat meer wil doen. Net als de **bouw** resulteert dit in **negatieve verwachte uitzendgroeisaldi** van rond de -10%. De **dienstenbedrijven** verwachten daarentegen een **zeer kleine stijging** (+1%).
- Ook de **kleine bedrijven** met minder dan 10 werknemers zien voor de komende 12 maanden een **heel lichte groei** van het gebruik van **uitzendarbeid**. Bij de **grotere bedrijven** tekent zich daarentegen, met uitzondering van de categorie 50-99 werknemers, een **negatief verwacht uitzendgroeisaldo** van -10% of meer af.

1.5. Economische/tijdelijke werkloosheid

Ook polsten we opnieuw naar de inzet van ECONOMISCHE WERKLOOSHEID. Door de coronacrisis werden eerder dit jaar door de overheid belangrijke steunmaatregelen getroffen, zoals de invoering van een eenvoudige vorm van **tijdelijke werkloosheid** wegens **overmacht 'corona'**. Niet verwonderlijk dan ook dat de **toepassingsgraad** van economische/tijdelijke werkloosheid de voorbije 12 maanden steeg **van 30% naar niet minder dan 66%**. Met een **verwacht groeisaldo economische werkloosheid** van **-8%** en een blijvende toepassingsgraad van 64% verwachten de Limburgse bedrijven er in de **komende 12 maanden** niet bijster veel minder beroep op te (moeten) doen.

- De toepassingsgraad van economische werkloosheid ligt traditioneel hoog bij de **productiebedrijven** en de **bouwsector**, maar ook hier **steeg deze fors door** van ongeveer 50% vorig jaar tot respectievelijk 82% en 72%. Met 70% sluit **groothandel** hierop aan, komende van slechts 11% vorig jaar. Maar ook de **detailhandel** en **diensten** kenden **forse stijgingen** van de toepassingsgraad economische werkloosheid tot **ver boven de 50%**.
- **2 op 5 van de kleinste bedrijven** deed beroep op economische werkloosheid in de voorbije 12 maanden. **Vanaf** bedrijven met **20 werknemers** is dit **hoger dan 8 op 10** bedrijven.
- Het groeisaldo economische werkloosheid bij de bedrijven die hierop beroep deden, lag voor de voorbije 12 maanden met **+66% afgetekend het hoogst** bij de **productiebedrijven**. **7 op 10** van hen zetten de voorbije 12 maanden **méér** werknemers in economische of tijdelijke werkloosheid, slechts 3% minder. Maar ook bij **alle andere sectoren** schommelt dit groeisaldo **tussen de +40% en +50%**.
- Bij de **kleine bedrijven (<10 wn.)** kennen een groeisaldo economische werkloosheid van rond de **+30%**. Vanaf dan stijgt dit stelselmatig snel tot **ruim meer dan de helft** van de bedrijven, met als top +79% voor de bedrijven met 100-249 werknemers.
- Voor de komende 12 maanden denkt **enkel de groothandel duidelijk minder beroep** te zullen doen op economische werkloosheid, met een verwacht groeisaldo van -27%. Ook in de **andere sectoren** zien we een **negatief verwacht groeisaldo** economische werkloosheid, maar **bepert** dit zich tussen de -5% en -9%.

➡ Bijna **drie kwart** van de Limburgse bedrijven noemen de sinds corona ingevoerde versoepelde vorm van tijdelijke werkloosheid van levensbelang voor hun bedrijf en dringen aan op een verlenging ervan voor **2021**.

STELLING 1: Een soepele vorm van tijdelijke werkloosheid wegens overmacht 'corona' was voor mijn bedrijf van levensbelang om de voorbije zes maanden door te komen.				
	%			score (op 100)
helemaal akkoord	40%	AKKOORD	72%	65%
eerder akkoord	33%			
eerder NIET akkoord	12%	NIET AKKOORD	28%	
helemaal NIET akkoord	16%			

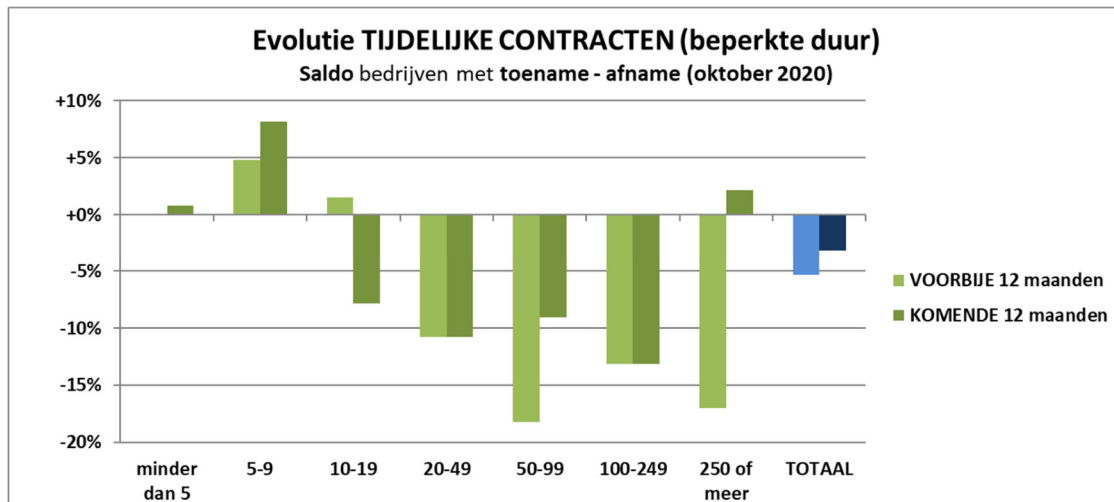
STELLING 2: Voor mijn bedrijf blijft ook in 2021 een versoepelde vorm van tijdelijke werkloosheid echt nodig.				
	%			score (op 100)
helemaal akkoord	28%	AKKOORD	69%	61%
eerder akkoord	41%			
eerder NIET akkoord	18%	NIET AKKOORD	31%	
helemaal NIET akkoord	13%			

1.6. Tijdelijke contracten (bepaalde duur)

Voor het eerst peilden we ook naar de inzet van TIJDELIJKE CONTRACTEN (van bepaalde duur). Die ging de afgelopen 12 maanden lager met een negatief groeisaldo tijdelijke contracten van -5%. Met een verwacht groeisaldo tijdelijke contracten van -3% wijzen de Limburgse bedrijven erop dat het gebruik ervan ook het komende jaar in beperkte mate verder zal dalen.

- Het afgelopen jaar deden 1 op 3 van de ondervraagde bedrijven beroep op contracten van bepaalde duur. Ook dit is vooral een zaak van de productiebedrijven waar dit op 68% ligt.
- Samen met de dienstenbedrijven (-7%) zijn het echter diezelfde productiebedrijven (-17%) die zorgen voor het negatieve groeisaldo tijdelijke contracten. In de drie andere sectoren ging het de inzet van tijdelijke contracten lichtjes crescendo.
- We zien een duidelijk onderscheid op basis van grootte van de bedrijven. Bij de kleinere bedrijven namen tijdelijke contracten licht toe, maar vanaf 20 werknemers werd er duidelijk minder beroep op gedaan.
- Voor de komende 12 maanden zijn het de kleinere bedrijven (-10 wn.) en de grootste bedrijven een licht positief verwacht groeisaldo tijdelijke contracten laten opteken. Bij de kleinere bedrijven

stijgt ook de **toepassingsgraad** merkbaar. De overige groottecategorieën hebben allen een negatief verwacht groeisaldo van rond de -10%.

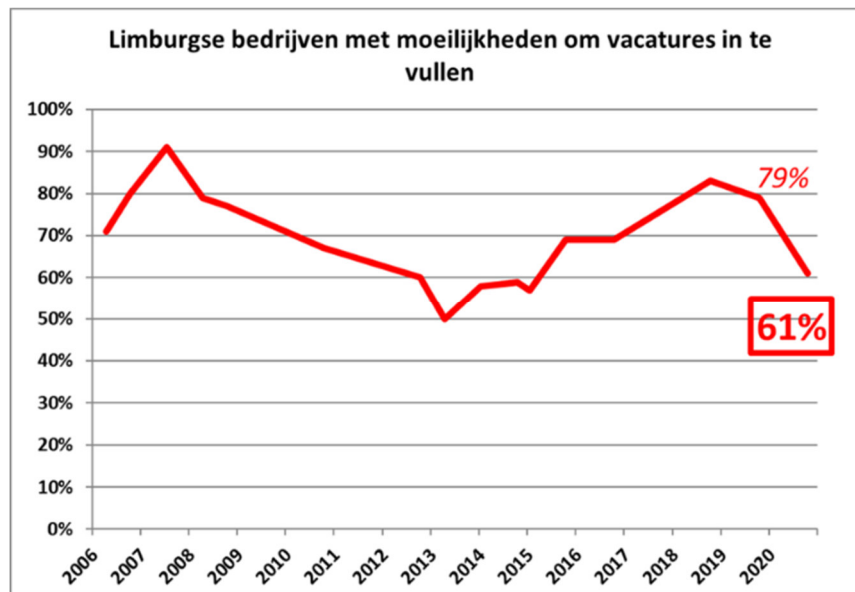

2. ARBEIDSMARKTKRAPTE

2.1. Duidelijke daling, maar blijft hoog bij groeibedrijven

De arbeidsmarktkrapte op de Limburgse arbeidsmarkt **nam de voorbije periode in globaliteit af**. Toch ondervinden nog altijd ruim **6 op 10 van de Limburgse bedrijven** vandaag moeilijkheden om vacatures ingevuld te krijgen met geschikt personeel.

- o Met **61%** daalt de krapte op de Limburgse arbeidsmarkt duidelijk door toedoen van de voorbije crisismaanden. Niettemin blijven de problemen om personeel te vinden daarmee nog altijd een stuk boven het laagste gemeten niveau van de jaren 2013-2015. Vorig jaar bedroeg het kraptecijfer nog 79%. Medio 2007 werd met 91% de hoogste piek ooit opgetekend.

- o De arbeidsmarktkrapte daalt in elke sector, maar in de bouwsector is de delta slechts 4 procentpunt en steekt het kraptecijfer van 84% ver boven dat van andere sectoren uit.
- o In de groothandel is de verlichting het sterkst (-31 procentpunt), maar met 65% blijft dit de tweede zwaarst getroffen sector. Vorig jaar bedroeg het kraptecijfer in de groothandel nog 96%.
- o Met 53% en 50% is het kraptecijfer momenteel het laagst in de dienstensector en bij de kleinste bedrijven. De overige KMO's ervaren met omtrent 69% daarentegen meer moeilijkheden om vacatures in te vullen dan grote bedrijven (+100 wn.)
- o Gekeken naar regio, is het opvallend genoeg Noord-Limburg waar de arbeidskrapte zich het minst laat voelen met 52%, wetende dat de werkzoekendengraad hier sinds jaar en dag het laagst is. Wel blijkt de stijging van de werkloosheid zich binnen Limburg de voorbije maanden het sterkst door te zetten in Noord-Limburg. In Zuid-Limburg ondervindt daarentegen nog altijd driekwart van de bedrijven moeilijkheden bij het vinden van personeel.
- o Maar ook bij (groei)bedrijven die de komende 12 maanden bijkomend willen aanwerven is de arbeidsmarktkrapte echter allerminst verdwenen, integendeel: liefst 81% van hen stelt moeilijkheden te hebben om hun vacatures ingevuld te krijgen.

2.2. Evolutie voorbije 12 maanden /

2.3. Verwachte evolutie komende 12 maanden

De afgelopen 12 maanden verliep de invulling van vacatures nagenoeg even moeilijk of makkelijk dan het jaar daarvoor volgens de Limburgse ondernemers. Wel zijn de ondernemers die denken de **invulling** van vacatures het **komende jaar vlotter** zal verlopen, **voor het eerst licht in de meerderheid** t.o.v. zij die denken dat dit de komende 12 maanden nog moeilijker zal worden.

- 15% geeft aan dat de invulling van vacatures het afgelopen jaar **makkelijker** werd, terwijl 14% dit juist **moeilijker** vond worden.
- 15% van de Limburgse ondernemers blijft ervan **overtuigd** dat de invulling van vacatures het komende jaar **moeilijker** zal zijn, maar 21% denkt een **licht overschot** dat dit de komende 12 maanden **makkelijker** zal worden. Voor de **grotere bedrijven** en de **groothandel** zijn **sterker overtuigd** van dit laatste.

3. ZIEKTEVERZUIM (sinds corona)

Sinds de uitbraak van de coronacrisis kregen we heel wat tegengestelde signalen omtrent het ziekteverzuim bij de Limburgse bedrijven. **Sommige bedrijven rapporteerden een veel lager ziekteverzuim dan in normale omstandigheden. Bij andere bedrijven swingde het ziekteverzuim daarentegen juist de pan uit. Navraag nu in dit onderzoek leert ons dat de weegschaal met +16% in de periode maart tot september (en dus nog voor de huidige ‘tweede golf’ met veel extra uitval van personeel door verplichte quarantaines) al duidelijk overhelde in de richting van méér ziekteverzuim.**

- Bijna **3 op 10 bedrijven (28%)** zeggen de voorbije zes maanden (sinds corona) **meer ziekteverzuim** te hebben vastgesteld. Daar staat tegenover dat **13% het ziekteverzuim zag dalen**. Per saldo dus **16 procentpunt meer bedrijven met meer** dan met minder ziekteverzuim.
- In de bouw en in de groothandel loopt dit saldo op tot **+24%**. Bij de **productiebedrijven** registreerde **40% een stijging** van het ziekteverzuim, maar waren er met **26%** ook ruim meer bedrijven die juist **minder ziekteverlet** optekenden.
- Naar grootte springen enkel de **kleinste bedrijven** eruit met slechts een saldo van **+3%**.

ZIEKTEVERZUIM voorbije 6 maanden (sinds corona)								
	veel lager	lager	LAGER	status quo	HOGER	hoger	veel hoger	SALDO hoger-lager
minder dan 5	3%	3%	6%	85%	9%	4%	5%	+3%
5-9	0%	0%	0%	79%	21%	13%	8%	+21%
okt/19	2%	5%	6%	60%	33%	22%	11%	+27%
20-49	6%	9%	15%	52%	32%	23%	9%	+17%
50-99	7%	16%	23%	32%	45%	18%	27%	+23%
100-249	5%	19%	24%	41%	35%	16%	19%	+11%
250 of meer	11%	21%	32%	15%	53%	28%	26%	+21%
Eindtotaal	4%	8%	13%	59%	28%	16%	13%	+16%

4. TELEWERK

Bijna 1 op 2 ondernemers (46%) is er van overtuigd dat er in zijn of haar bedrijf postcorona structureel meer van thuis uit gewerkt zal worden (telewerk) dan voordien.

- Opvallend is daarbij dat naast de dienstensector **vooral ook de productiesector** hier duidelijk **meer dan gemiddeld van overtuigd** is, wellicht vooral voor ondersteunende functies. **Hoe groter het bedrijf hoe meer** ook die overtuiging geldt, **met uitzondering van de kleinste bedrijven**, die hierop hoger scoren dan hun iets grotere collega's.
- 29%** van de respondenten is echter **totaal niet akkoord** met deze stelling. Vooral in de bouwsector en de detailhandel is thuiswerk niet wenselijk of zelfs realiseerbaar.

STELLING 3:		In mijn bedrijf zal er postcorona structureel meer van thuis uit gewerkt worden (telewerk).		
	%			score (op 100)
helemaal akkoord	13%	AKKOORD	46%	43%
eerder akkoord	32%			
eerder NIET akkoord	25%	NIET AKKOORD	54%	
helemaal NIET akkoord	29%			

Uit eerder onderzoek bleek al dat heel wat Limburgse bedrijfsleiders wakker liggen van het behouden van de betrokkenheid van en samenhang tussen hun werknemers in tijden van sterk toegenomen tijdelijke werkloosheid en telewerk. **71%** van de ondernemers stelt in meer of mindere mate **extra te investeren in bedrijfscultuur, samenhang en betrokkenheid van hun werknemers**.

STELLING 4:		Door de coronacrisis investeren wij als bedrijf des te meer in bedrijfscultuur, samenhang en betrokkenheid van onze werknemers.		
	%			score (op 100)
helemaal akkoord	11%	AKKOORD	71%	58%
eerder akkoord	59%			
eerder NIET akkoord	21%	NIET AKKOORD	29%	
helemaal NIET akkoord	8%			

5. HINDERPALEN VOOR JOBBEHOUD/GROEI

1 op 5 Limburgse bedrijven verwacht de komende twaalf maanden een afname van het aantal jobs in het bedrijf. Bijna 3 op 5 ziet het komende jaar geen beweging in de tewerkstelling, terwijl iets meer dan 1 op 5 wel verwacht in personeelsaantal te groeien. We vroegen hen **welke hinderpalen zij ondervinden om meer jobs te behouden in het bedrijf, dan wel toch jobgroei of méér jobgroei te bewerkstelligen**.

Meer dan 3 van de 4 Limburgse bedrijven ervaart hinderpalen die jobbehoud of jobgroei in de weg staan. 23% zegt daarentegen hieromtrent geen obstakels te ondervinden.

Tewerkstelling 12m+		2020	Hinderpalen voor jobbehoud/groei		2019
daling/behoud	groei	TOTAAL			
54%	45%	52%	markt	Marktomstandigheden (dalende marktvraag, te grote concurrentie, ...)	38%
39%	41%	40%	loonlasten	Te hoge loonlasten	49%
	26%	5%	ontslagkosten	Te dure ontslagkosten	31%
25%	14%	23%	niets/geen van deze	Geen	16%
21%	25%	22%	overreglementering	Overreglementering	26%
14%	17%	15%	flexibiliteit	Starre houding inzake flexibiliteit (vakbonden of personeel)	20%
11%	10%	11%	overheid	Moeizame medewerking overheid (bv. vergunningen, ...)	11%
10%	8%	9%	financiering	Financiering	13%
6%	11%	7%	kennis	Te weinig kennis in het bedrijf (bv. m.b.t. digitalisering, innovatie, internationalisering, ...)	12%

Dit is de **TOP 5**:

■ 1. Marktomstandigheden

De coronacrisis zorgt ervoor dat **meer dan de helft** van de Limburgse bedrijven (52%) naar de **zeer moeilijke marktomstandigheden** wijzen als **belangrijkste belemmering** om vandaag meer jobs te behouden of te creëren. Het zorgt er zelfs voor dat de **te hoge loonkosten voor het eerst niet meer bovenaan** dit lijstje prijken.

■ 2. Te hoge loonkosten

Ook van op de tweede plaats **blijven de hoge loonkosten evenwel een zeer groot obstakel** voor meer groei of behoud van jobs. **2 op 5 bedrijven** (40%) zetten dit mee bovenaan. Groeibedrijven nog net iets meer.

■ 3. Te dure ontslagkosten

Voor **26%** van de Limburgse bedrijven die het komende jaar nog een **tewerkstellingsgroei** verwachten (enkel aan hen werd deze optie voorgelegd) zijn de **in ons land erg dure ontslagkosten een belangrijke hinderpaal** om nog meer jobs te creëren.

■ 4. Overreglementering

Met **22%** is de immer toenemende **complexiteit van de regelgeving** en de bijhorende **administratie** eveneens een **belangrijke boosdoener**. En nog meer is dat het geval voor groeibedrijven (25%).

■ **5. Starre houding inzake flexibiliteit**

Een **starre houding inzake flexibiliteit** is voor nog eens **15%** van de bedrijven een **uitgesproken belemmering voor meer jobs**.

Op de marktomstandigheden heeft een beleid in mindere mate vat, maar **samen met een betere matching tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt blijven** de andere vier hinderpalen - **loonkosten, ontslagkosten, overreglementering en flexibiliteit** - dé **absolute prioriteiten** waarop een doorgedreven **regeringsbeleid** nodig is, willen we onze opgebouwde en potentiële **welvaartsgroei herstellen en niet verder laten weglekken**.

6. RECEPTEN VOOR MEER JOBBEHOUD/GROEI

Maar wat zijn dan volgens de Limburgse bedrijven **de meest effectieve beleidsmaatregelen om meer jobs te behouden of creëren?** We vroegen hen naar **hun top 3**.

Op vlak van **HERVORMING ARBEIDSRECHT** springen **7 maatregelen** eruit op het prioriteitenlijstje:

- **1. Flexibilisering van de arbeidstijd** blijft helemaal **bovenaan** met **58%** top 3-vermelding. In de dienstensector en de detailhandel en bij **grotere bedrijven** is dit zelfs ruim meer dan 60%.
- **2. NIEUW** is het **behoud van een eenvoudige procedure tijdelijke werkloosheid**. **53%** zet dit resoluut op de bovenste plaatsen van zijn of haar prioriteitenlijst, bij de **grotere bedrijven** en in de **productiesector** is dit nog meer het geval.
- **3. Inperking van de ontslagkosten** stijgt met stip op plaats 3. Ook deze maatregel zet **de helft van de Limburgse bedrijven** in zijn of haar **top 3**. **Bouw en detailhandel en kleinere bedrijven** dringen hier **nog harder op** aan (meer dan de helft).
- **4. Verregaande administratieve vereenvoudiging** daalt naar plaats vier, maar boet met **41%** nauwelijks aan populariteit in. Bij de **kleine bedrijven** is dat nog meer een issue.
- **5. Goedkopere overuren** krijgen van **38%** een top 3-vermelding, maar in de **bouw** is de nood hiertoe nog een pak hoger (58%) en zelfs veruit de **belangrijkste maatregel**.
- **6. Beperking van tijds krediet en de vele andere verlofsystemen** wordt eveneens door **3 op 10** in de bovenste regionen vermeld.
- **7. Het makkelijker onderling uitwisselen van personeel tussen bedrijven** tenslotte staat als **nieuwkomer** onmiddellijk in **18%** van de top 3 van Limburgse bedrijven. Opvallend: deze maatregel vindt nog heel wat meer aanhang bij de **kleinste (25%) én de grootste (21%)** bedrijven.

Op vlak van **LOONVORMING** vragen de Limburgse ondernemers vooral **deze 5**:

- **1. Lagere werknemersbijdragen**, zodat de **verhouding nettoloon – brutoloon** kleiner wordt. **Vorig jaar voor het eerst** helemaal **bovenaan**, nu zelfs met **73%** vermelding in de top 3.
- **2. Een verdere algemene verlaging van de patronale bijdragen** op lonen stijgt terug naar plaats 2 met **71%** die dit in hun top 3 van belangrijkste maatregelen plaatsen.
- **3. Maatregelen om meer prestatiegericht verlonen** mogelijk te maken met een top 3-vermelding bij **meer dan de helft** van de Limburgse bedrijven: **54%**. Vandaag zijn er te **weinig mogelijkheden** om het verschil te maken en de **beste werknemers te belonen**. Vooral **grote bedrijven en diensten/groothandel** dringen hierop aan.
- **4. Ook de afschaffing of hervorming van de automatische loonindexering** wint een plaats met **35%** top 3-noteringen. Bij de **productiebedrijven** is dit bij nagenoeg de helft het geval.
- **5. Ten slotte blijkt een verlaging van de werkgeversbijdragen op lage en middenlonen** met **33%** veruit verkozen te worden boven een lastenverlaging voor specifieke **doelgroepen (19%)**.